

Sustaining Animal Health and Food Safety in Organic Farming (SAFO)

(Eläinten terveyden ja elintarviketurvallisuuden ylläpito luomutuotannossa)

EU Concerted Action QRLT – 2001 – 02541

TULEVAISUUDEN NÄKÖKULMIA ELÄINTEN TERVEYTEEN LUOMUTUOTANNOSSA: SAFO-HANKKEEN PÄÄLÖYDÖKSET, SANOMAT JA SUOSITUKSET

Kooste viidennestä SAFO tapaamisesta

1. kesäkuuta 2006, Odense, Tanska

SAFO – hankkeen tavoitteet

EU-rahoitteisen SAFO – hankkeen tavoitteena on parantaa elintarviketurvallisuutta ja eläinten terveyttä luomukotieläintuotannossa, sekä nykyisissä että Euroopan unioniin liittymässä olevissa maissa. Tavoitteet saavutetaan aktiivisella keskustelulla tutkimustuloksista ja niistä tehdyistä johtopäätöksistä. Keskustelun osapuolina ovat tutkijat, poliittiset päättäjät, maanviljelijät ja muut luomutuotannossa toimivat tahot, kuluttajat mukaan lukien.

Yleiskatsaus viidenteen SAFO workshopiin

Viidenteen ja viimeisen SAFO-workshopiin osallistui 65 henkilöä 23 maasta. Workshop pidettiin Odensessa European Joint Organic kongressin (30.-31.5.2006, yli 1000 osallistujaa) satelliittiseminaarina. Ohjelma sisälsi yhteenvedon SAFO-hankkeen toiminnoista ja johtopäätöksistä ja keskustelua siitä, millainen rooli eläinten terveyden ja hyvinvoinnin arvioinnilla voisi olla luomukotieläintuotannon sertifiointissa, erityisesti EU asetuksen 2092/91 meneillään olevan muutoksen näkökulmasta. SAFO osallistui myös European Joint Organic kongressin teeman numero kolme, ”Kotieläintuotanto, eläinterveys ja hyvinvointi, elintarvikkeiden laatu”, järjestämiseen. Teemassa esitettiin 65 esitelmää, joiden tiivistelmät on löydettävissä internetosoitteessa http://orgprints.org/view/projects/int_conf_joint2006.html.

1. Yleissektio 1: SAFO-hankkeen tulokset ja EU asetuksen muuttaminen

Raportti SAFO-kiertueista EU:n uusissa ja EU:hun hakevissa jäsenvaltioissa

David Younie esitti raportin kiertueseminaareista, jotka pidettiin vuonna 2005 Latviassa, Unkarissa, Slovakiassa, Tsekin tasavallassa, Virossa ja Romaniassa. Kiertueiden lisäksi kolmas SAFO-workshop pidettiin Puolassa, sillä uusien EU-jäsenvaltioiden osuutta on korostettu hankkeessa. Kiertueseminaarien tarkoituksena oli levittää kohdemailhin hankkeen tuottamaa tietoa, ja identifioida tärkeimpiä luomukotieläinten terveyteen ja elintarviketurvallisuuteen liittyviä asioita. Seminaarien kohdeyleisönä olivat luomutuottajat, poliitikot, tarkastusorganisaatioiden edustajat, neuvojat, eläinlääkärit ja tutkijat. Kaikissa kuudessa kohdemaassa luomukotieläintuotanto oli suhteellisen uusi ja kehittymätön, mutta nopeasti kasvava tuotantosektori. Kotimaan markkinoiden puuttuminen korostui kaikissa kiertueseminaareissa suurimpana luomukotieläintilojen eläinten olosuhteiden parantamisen esteenä. Se johtuu paikallisesti saatavilla olevan prosessointikaluston puuttumisesta. Kaikissa maissa kerrottiin että neuvontapalveluiden saanti on rajoittunutta, asianosaavat eläinlääkärit mukaan lukien. Luomukotieläintuotannossa tarkastuksissa havaittiin yleisesti puutteita tuotantorakennuksissa, uudistuseläimiä ja luomurehuja ei ollut saatavilla, ja samoilla tiloilla saatettiin tuottaa rinnakkain tavanomaisia ja luomutuotteita.

SAFOn luomusääntöjen kehittämistyöryhmän suositukset

Albert Sundrum esitti SAFOn suositukset luomukotieläintuotannon EU-asetuksen kehittämiseksi. Hän korosti puheenvuorossaan tuotanto-olosuhteiden ja -tapojen erilaisuutta eri puolilla Eurooppaa, ja sitä tosiasiaa että kotieläintuotannon kehittäminen on kasvintuotantoa jäljessä. Vaikuttaa siltä, että eläinten terveys on verrattavissa tavanomaiseen tuotantoon, eikä ole merkittävästi parempi. Erot näyttävät olevan suurempia tilojen kuin tuotantosuuntien välillä, ja suurin osa vaihtelusta johtuu tilan hoidosta. Siirtymäsuunnitelmat eivät usein sisällä kotieläintuotantoa ja karjanomistajilla ei ole useinkaan koulutusta ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta. Usein ei myös eläinlääkäreillä, neuvojilla ja tarkastajilla ole riittävästi ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja vaihtoehtoisia hoitotapoja koskevaa koulutusta. Luomusääntöjen kehittämistyöryhmä suosittelee että

- EU asetukseen tulisi sisällyttää vahva periaate eläinten terveyden edistämisestä, jossa ennaltaehkäisevien menetelmien käyttöä korostettaisiin
- EU asetuksessa tulisi olla selkeämmät ohjeet ja määritelmät ennaltaehkäiseviä menetelmiä koskien
- Jokaisella luomukotieläintilalla tulisi olla eläinten terveydenhuoltosuunnitelma
- Tulisi keskittyä mitattuun terveyteen eläinten tarkasteluun perustuvien mittausmenetelmien avulla
- Tarkastusorganisaatioiden tulisi perustaa eläinten terveyttä koskevalle tiedolle seurantajärjestelmä

EU asetuksen 2092/91 muuttaminen

Kim Holm Boesen Euroopan komissiosta (yksikkö F5, DG Maatalous) piti esitelmän EU-asetuksen muuttamisen taustoista, erityisesti luomukotieläintuotannon ja joidenkin SAFO-hankkeen johtopäätösten näkökulmasta. Hän kertoi että uusi asetus on välttämätön jotta sääntöjä voidaan tarkentaa ja järkipäristää. Uusi asetus sisältää aiemmasta poiketen myös kalat ja muut vesieläimet. SAFOn luomusääntöjen kehittämistyöryhmän suosituksiin viitaten Boesen kertoi että nykyinen versio sisältää vaatimuksen siitä että kotieläimiä pitävillä henkilöillä tulee olla "riittävä tietotaito", ja että "korkea eläinten hyvinvoinnin taso" on nyt suoraan yksi luomukotieläintuotannon tavoitteista. Hän kertoi että tekniset standardit (asetuksen 2092/91 liitteet I-VIII) tullaan siirtämään uuteen asetukseen muuttumattomina, paitsi niiltä osin joissa se on välttämätöntä uudemman lainsäädännön linjaan saattamiseksi. Tulevaisuudessa positiivilistoja tarkistetaan (esim. liitteen VI tuotantopanokset) erikoisasiantuntijaryhmän avulla, kuten Euroopan luomutuotannon toimintasuunnitelmassa aiemmin, mutta tarkistaminen tapahtuu vasta kuin uusi lainsäädäntö on otettu käyttöön ja tutkimus tuotantopanosten arviointikriteereistä on valmistunut. Samaa lähestymistapaa tullaan käyttämään liitteen II uusien aineiden osalta. Niiden SAFOn avainviestien suhteen, jotka koskevat tarvetta ottaa kotieläintuotantomenetelmien monimuotoisuus huomioon lainsäädännössä, Boesen korosti erityisesti sitä että tuotantosääntöjen joustavuutta (artikla 16) on ehdotettu lisättäväksi uudessa asetuksessa. Joustavuuden kanssa tullaan kuitenkin tekemään tarkennuksia lainsäädännön poikkeamia koskien, eli yleisesti ottaen sertifiointijärjestöillä ei tule olemaan valtaa myöntää poikkeuksia, vaan niistä päättäminen tulee olemaan kansallisilla viranomaisilla (yleensä jäsenvaltiolla) EUssa sovittujen rajojen puitteissa.

2. Yleissektio 2:

Eläinten terveys ja hyvinvointi luomutarkastuksissa eläinperäisiä mittausmenetelmiä käyttäen

Tina Leeb Itävallan Maatalousyliopistosta aloitti sektorin. Hän kertoi aluksi miksi eläinten hyvinvoinnin arviointia tarvitaan luomutarkastuksissa (kts. aiemmin mainitut kommentit minimaalisista eroista tavanomaisten ja luomueläinten terveydessä ja hyvinvoinnissa). Seuraavaksi hän kertoi useampia tapoja joilla hyvinvointia voidaan mitata, esimerkiksi input-lähtöiset menetelmät kuten ANI/TGI-indeksit joissa mitataan tuotantoympäristöä, tulosperusteiset menetelmät kvalitatiiviset eläinperusteiset mittaukset mukaan lukien (mm. kuntoluokitus,

ihovauriot, pakoetäisyys), tai kvalitatiiviset arviot (esim. eläinyksilöiden/lauman käyttäytymistä ja/tai tunteita kuvaavien termien luominen). Kolmanneksi hän esitti pohdintaa siitä, kuinka hyviä eri arviointimenetelmät ovat kun huomioidaan niiden validiteetti, käytännöllisyys ja luotettavuus. Hänen johtopäätöksensä oli se, että vaikkakin arviointimenetelmän tulisi sisältää joitain input-lähtöisiä parametrejä, olisi suositeltavaa että menetelmä koostuisi pääosin tuloslähtöisistä, sekä kvantitatiivisista että kvalitatiivisista parametreistä.

Seuraavaksi esitettiin kolme lyhyttä esitelmää luomutarkastusorganisaatioiden edustajien toimesta. Esittäjät kertoivat kokemuksiaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin mittaamisesta tarkastuskäynneillä.

Ian Rogerson (Soil Association, UK) kertoi kuinka Bristolin yliopiston hyvinvoinnin varmistusohjelma (Bristol Welfare Assurance Programme, BWAP, tällä hetkellä vain naudoille, sioille ja siipikarjalle) on otettu osaksi Soil Associationin tarkastusprosessia. Aluksi pieni ryhmä tarkastajia koulutettiin ohjelman käyttöön, mutta nykyään sekä kaikki tarkastajat että toimistohenkilökunta ovat osallistuneet koulutukseen ja osia ohjelmasta on sisällytetty kaikkiin tarkastuskäynteihin. Menetelmä operoidaan yhteistyössä Bristolin yliopiston kanssa. Tarkastajat arvioivat ja raportoivat valitut parametrit vuosittaisissa tarkastuksissa. Bristolin yliopiston eläinlääkäri osallistuu henkilökunnan koulutukseen, on mukana ”vaikeilla” tarkastuskäynneillä ja arvioi terveydenhuoltosuunnitelmia yhdessä toimistohenkilökunnan kanssa, sekä keskustele karjan hoitavan eläinlääkäriin kanssa. Arviointimenetelmää käytetään myös jatkotarkastuksissa, mutta tulevaisuudessa toivotaan että hyvinvoinnin tarkastus tullaan tekemään rutiinisti kaikilla siipikarja, sika ja nautatiloilla. Joitain ongelmia on silti voitettavana, kuten 40 tarkastajan tarkastusten yhtäläisyys, tarkastuksiin kuluva aika, koulutusten ja tarkastusten kustannukset ja havaittujen hyvinvointiongelmien käsittely.

Matthias Link on eläinlääkäri joka työskentelee Biolandin neuvojana Saksassa. Hän esitteli kaksi menetelmää joita käytettiin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin arvioinnissa luomutiloilla. Ensimmäinen on kansallinen hanke, johon osallistuu neljä organisaatiota Biolandin lisäksi, ja jossa kehitetään ja testataan a) arviointikaavakkeita terveyden ja hyvinvoinnin arviointia varten, ja b) terveydenhuoltosuunnitelmia. Toinen hanke on Biolandin oma. Siinä kehitetään lyhyitä arviointikaavakkeita tarkastusorganisaation käyttöön (sisältäen vaatimuksen raportista Biolandille mikäli huomattavia eläinten terveyttä tai hyvinvointia koskevia ongelmia havaitaan), ja ”Terveydenhuollon manuaali” luomuneuvojille. Manuaali sisältää ”liikennevalosysteemin” terveyden ja hyvinvoinnin arvioimiseksi (vihreä=hyvä, keltainen=hyväksyttävä, punainen=puutteita). Manuaalissa on myös tietoa siitä, kuinka hyvä terveys ja hyvinvointi voidaan saavuttaa (ennaltaehkäisevät toimenpiteet, tuotantoympäristö, jne.), jonka vuoksi se tulee olemaan hyödyllinen työväline myös karjanomistajien koulutuksessa.

Elita Selegovska, SAFOn Latvian edustaja, on tarkastaja Certification & Testing Centrerissä (toinen Latvian luomutarkastusorganisaatioista). Hän kertoi tärkeimmistä ongelmista joita on havaittu luomukotieläintilojen tarkastuksissa Latviassa. Näitä olivat luomurehun puute (joka voi johtaa usealla tilalla luomutuotannon lopettamiseen), puutteet tuotantorakennuksissa (mukaan lukien eläinten kytkeminen, jopa lautumella), heikko dokumentaatio, ja siipikarjan jaloittelun puuttuminen erityisesti talvella. Eläinperäisiä terveyden ja hyvinvoinnin mittausmenetelmiä ei käytetä tarkastuksissa, sillä nämä mittaukset toteutetaan kaikilla Latvialaisilla tiloilla valtion eläinlääkintähuollon toimesta.

3. Työryhmäkeskustelut

Workshopin aikana pidettiin kolme rinnakkaista työryhmäsessiota. Luomusääntöjen kehittämistyöryhmässä keskusteltiin asetuksen muuttamisesta. Keskustelussa esitettiin tarkentavia

kysymyksiä komission ehdotusta koskien, ja niissä keskityttiin siihen tulisiko tietyt asiat (kuten esimerkiksi periaate ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta, vaatimus terveydenhuoltosuunnitelmasta) sisällyttää EU-asetukseen, vai tulisiko ne jättää jäsenvaltioiden päätettäväksi.

Toisessa ryhmässä keskusteltiin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin arvioinnin sisällyttämisestä sertifiointiprosessiin. On tärkeää muistaa että asetus sinällään ei käsittele lainsäädännön toteutusta. Käytännössä toteutus vaihtelee laajasti eri sertifiointijärjestöjen, alueiden ja valtioiden välillä. Vaikka vaatimus eläinten hyvinvoinnin arvioimisesta lisättäisiinkin asetukseen, se toteutuksen yksityiskohdista heräisi kysymyksiä. On tarve löytää mekanismi vaihtelun vähentämiseksi. Esimerkiksi Yhdistyneen Kuningaskunnan sertifiointijärjestöiden yhteinen tekninen työryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan lainsäädännön toteutuksesta, ja muutaman ryhmän jäsenet kyseenalaistivat hyvinvoinnin arvioinnin pakollisuuden (esim. Latvian tilanteessa).

Kolmas ryhmä keskusteli neuvontapalveluiden tarjoamisesta eläinten terveyden ja elintarvikkeiden laadun saralla. Ryhmä oli yksimielinen siitä että eläinten terveydenhuoltosuunnitelmat olisi tärkeää ottaa käyttöön kaikissa maissa (vaikkakin jäsenet olivat sitä mieltä ettei vaatimuksen tule olla osa asetusta), ja että luomuneuvojille, eläinlääkäreille ja karjanomistajille tulee tarjota koulutusta. Ryhmän mielestä olisi hyvä kehittää yksinkertainen terveydenhuoltosuunnitelma jota voitaisiin käyttää kaikissa maissa, ja että tietokanta yksinkertaisine terveydenhuoltosuunnitelmineen tulisi perustaa.

4. Päätöspuheenvuoro: SAFO-hankkeen avainviestit

Mette Vaarst, SAFO:n koordinaattori päätti workshopin vetämällä yhteen SAFO:n avainviestit. Hän korosti joitain konkreettisia tuloksia: viisi workshopia, 81 suullista ja 39 posteresitystä, workshopien julkaisut (englanniksi), ja tiivistelmät (18 kielellä), julkaisut eri osallistujamaiden kansallisissa lehdissä, viisi seminaarikiertuetta ja niiden raportit, kolme yhteistyökumppaneiden konsultaatiokierrosta, lainsäädännön kehittämisraportti ja suositukset.

Muutamia viestit tulivat selkeästi esiin tämän verkostoitumishankkeen aikana:

- Fysikaalisten ja sosiaalisten olosuhteiden monimuotoisuus, myös kotieläinsysteemeissä. Tämä rajoittaa menetelmien ja tiedon siirtoa alueelta toiselle, ja tarkoittaa myös sitä että lainsäädännön harmonisointi on varsin vaikeaa.
- Tilatasolla luomulainsäädännön toimeenpano ei ole aina luomutuotannon korkeiden periaatteiden tasolla. Näin tapahtuu sekä niissä maissa joissa luomutuotannolla on pitkä historia, kuin myös maissa joissa luomutuotanto on suhteellisen uutta.
- Elintarvikkeiden laadun suhteen SAFO on erottanut toisistaan prosessin laadun (laatuaspektit tuotantomenetelmiin liittyen) ja tuotteen laadun (lopputuotteen laatu). Vaikkakin luomutuotannossa tavallisesti on aina korkea prosessin laatu, joillain prosessin ominaisuuksilla (esim. siipikarjan ulkoilu) voi olla tuotteen turvallisuuteen tai laatuun negatiivisia vaikutuksia (esim. altistus ympäristön kontaminanteille tai taudinaiheuttajille).
- Jotta nykyiset puutteet voitaisiin voittaa, luomutuottajien tulee ottaa luomun arvot vahvasti omakseen, ja pyrkiä tietoisesti saavuttamaan sekä taloudellinen kannattavuus että luomun periaatteet.
- Käytännössä edellä mainittu tarkoittaa sitä että EU asetusta tulee edelleen kehittää eläinten luomueläinten terveyttä ja hyvinvointia koskien, terveydenhuoltosuunnitelmat tulisi ottaa käyttöön, sertifiointiprosessia parantaa, ja erityisesti kouluttaa karjanomistajia, neuvoja ja eläinlääkäreitä ennaltaehkäisevien strategioiden käytössä.

Viidennen SAFO-tapaamisen julkaisu, kuten edellisten neljän tapaamisen julkaisut, tulee olemaan kokonaisuudessaan saatavilla SAFO:n Internet sivuilla www.safonet.org

David Younie
18 kesäkuuta 2006